

Informace o přijímání státních zaměstnanců a jejich právním režimu v období od 1. 1. 2015 (resp. 6. 11. 2014) do 30. 6. 2015.

Dne 6. listopadu 2014 byl vyhlášen zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě (dále jen „zákon“). Dnem vyhlášení nabyla účinnosti ustanovení § 13, 184, 185, 186, 187, 202 a 206 zákona, plné účinnosti nabývá zákon dne 1. ledna 2015.

Jako klíčová pro obsazování služebních míst se jeví skutečnost, že se jedná o veřejnoprávní poměr „státních zaměstnanců vykonávajících ve správních úřadech státní správu“ (§1 odst. 1 písm. a) zákona). Možnosti výkladu ustanovení zákona tak jsou omezeny ustanoveními čl. 2 odst. 3¹ a čl. 79 odst. 2² Ústavy.

Dle § 184 odst. 1 se „první systemizace a systemizace pracovních míst“ stanoví s účinností od 1. července 2015.

A. Státní zaměstnanci a existující služební místa:

Následující text se zabývá pouze těmi – dle dikce zákona: „dosavadními zaměstnanci“³, na které bude zákon dopadat, tedy stanou se **státními zaměstnanci** dle zákona (respektive se jimi už v některých případech stali) a obsazováním volných (resp. uvolněných) služebních míst.

Některá služební místa, konkrétně pak **služební místa náměstka ministra vnitra pro státní službu, personálního ředitele sekce pro státní službu, státních tajemníků a vedoucích služebních úřadů, vznikla již ke dni vyhlášení zákona**, tj. k 6. listopadu 2014⁴. **Ostatní služební místa** budou vymezena na základě první systemizace služebních míst s účinností **od 1. července 2015**, a to na základě přechodného ustanovení § 184 odst. 1 zákona o státní službě, dle kterého se první systemizace [míněno systemizace služebních míst ve smyslu legislativní zkratky zavedené v § 13 odst. 1 písm. a) zákona] a první systemizace pracovních míst ve všech správních úřadech stanoví s účinností od 1. července 2015.

V případě služebních míst, která vznikla ze zákona již od 6. 11. 2014, je třeba rozlišovat, zda se k uvedenému datu jednalo o:

¹ „Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.“

² „Právní poměry státních zaměstnanců v ministerstvech a jiných správních úřadech upravuje zákon.“

³ Srov. § 188-198 zákona.

⁴ Viz přechodná ustanovení § 184, 185 až 187 ve spojení s § 207 zákona o státní službě.

1. služební místa, která byla k 6. 11. 2014 **obsazena**. Jedná se o **místa vedoucích služebních úřadů, kteří se jimi stali ze zákona** (§ 186 odst. 1 zákona),
2. **volná nebo uvolněná služební místa** (obsazování těchto míst je možné výhradně způsobem předvídaným zákonem, přičemž v období 6. 11. 2014 – 31. 12. 2014 nejsou všechna ustanovení potřebná k realizaci obsazení služebního místa v účinnosti):
 - i. jedná se o volná služební místa, přičemž **existuje služební orgán** (§ 10 zákona), který je příslušný k obsazení služebního místa (typicky je jedná o volná místa vedoucích podřízených služebních úřadů v případech, kdy služební místo vedoucího nadřízeného služebního úřadu je obsazeno),
 - ii. jedná se o volná služební místa, přičemž **není obsazeno služební místo služebního orgánu**, který je příslušný k obsazení tohoto služebního místa (typicky se jedná o případy, kdy místo (nadřízeného) služebního orgánu nově vzniklo ze zákona (služebním orgánem je náměstek pro státní službu, personální ředitel sekce státní služby, státní tajemník) a dále se jedná o ta služební místa služebních orgánů, která k 6. 11. 2014 nebyla obsazena (§ 186 odst. 1 zákona), anebo se po 6. 11. 2014 uvolnila.

ad 1: Podle ustanovení § 186 odst. 1 zákona o státní službě se vedoucí správního úřadu považuje za vedoucího služebního úřadu ve služebním poměru na dobu neurčitou. Vzhledem k tomu, že ustanovení § 10 předmětného zákona týkající se vymezení služebního orgánu a jeho působnosti ve věcech služebního poměru nabude účinnosti k 1. lednu 2015 a při vědomí zásady kontinuity veřejné správy, je třeba využít analogie platného zákona o státní službě. Na právní vztahy související se služebním poměrem vedoucích služebních úřadů, konkrétně například při čerpání dovolené, vysílání na služební cestu, odměňování, určování výše nemocenské, se tedy aplikují ustanovení zákona o státní službě, přičemž v těchto věcech jedná a rozhoduje služební orgán.

Podle ustanovení § 10 odst. 1 písm. b) zákona o státní službě je služebním orgánem vláda nebo pověřený člen vlády vůči vedoucímu služebního úřadu, který je

ústředním správním úřadem (například vůči předsedovi Českého báňského úřadu je tedy služebním orgánem vláda nebo pověřený člen vlády). Podle ustanovení § 10 odst. 1 písm. c) zákona je služebním orgánem náměstek pro státní službu vůči vedoucímu služebního úřadu, který nemá nadřízený služební úřad, státnímu tajemníkovi a personálnímu řediteli sekce pro státní službu. Toto ustanovení se ve vztahu k vedoucímu služebního úřadu neaplikuje, neboť v současné době neexistuje žádný vedoucí služebního úřadu, který nemá nadřízený služební úřad a na nějž by bylo možno toto ustanovení použít. Podle ustanovení § 10 odst. 1 písm. d) zákona je služebním orgánem vedoucí služebního úřadu nebo státní tajemník vůči vedoucímu podřízeného služebního úřadu. V souladu s § 15 odst. 2 zákona státní tajemník řídí činnosti související se zajišťováním organizačních věcí služby, správy služebních vztahů a odměňování státních zaměstnanců a vedoucího služebního úřadu podřízeného ministerstvu. Do doby, než bude státní tajemník jmenován, jedná za něj, jakožto za služební orgán, ministr, který je jako vedoucí organizační složky státu na základě § 7 odst. 1 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, oprávněn činit všechny úkony, které se organizační složky státu týkají. Například vůči řediteli Národního archivu je tedy služebním orgánem do doby jmenování státního tajemníka ministr vnitra.

V otázce odměňování, do 1. ledna 2015, kdy nabude účinnosti § 198 a příloha č. 2 zákona o státní službě, je třeba aplikovat zásady odměňování vyplývající ze zákoníku práce, tj. že za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty přísluší stejný plat. Platový tarif příslušného vedoucího správního úřadu by se tak měl určit adekvátně k současné výši platového tarifu, výši příplatku za vedení a eventuální výši osobního příplatku stanovených v platovém výměru platném ke dni 5. listopadu 2014. V tomto platovém výměru by již měla být promítnuta přechodná ustanovení obsažená v nařízení vlády č. 224/2014 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů. Od 1. ledna 2015 bude nutné nově stanovit výši příplatku za vedení, pokud byla v platovém výměru stanovena nižší částka, než bude pro příslušného vedoucího služebního úřadu stanovena jako spodní hranice příplatku za vedení v příloze č. 2 zákona o státní službě. Pokud byl sjednán s vedoucím služebního úřadu smluvní plat, zůstává v platnosti do 1. ledna 2015, kdy bude nutné postupovat podle účinného § 198 odst. 4 zákona o státní službě.

Dále podle ustanovení § 186 odst. 2 zákona o státní službě je vedoucí služebního úřadu povinen složit do 60 dnů ode dne nabytí účinnosti zákona, tj. do 2. března 2015, služební slib. Nesložil-li služební slib ve lhůtě, odmítne-li jej složit nebo

jej složí s výhradou, služební poměr mu zanikne. Slib se skládá, v případě vedoucího služebního úřadu, který je v čele ústředního správního úřadu, před náměstkem pro státní službu, v případě vedoucího jiného služebního úřadu před nadřízeným služebním orgánem, popřípadě před náměstkem pro státní službu.

Relevantní prováděcí předpisy, které nabývají účinnosti k 1. 1. 2015 jsou:

1. Nařízení vlády, kterým se stanoví obory služby (některých představených) – předloženo vládě.
2. Nařízení vlády č. 304/2014 Sb., o platových poměrech státních zaměstnanců.
3. Nařízení vlády č. 302/2014 Sb., o katalogu správních činností.

ad 2: V případě obsazování volných nebo uvolněných služebních míst vzniklých do 30. června 2015 (vzniklých ze zákona 6. listopadu 2014) je nutné postupovat zcela v režimu zákona o státní službě. V období 6. 11. – 31. 12. 2014 s analogickým využitím platných (ale neúčinných) ustanovení zákona.

V případě, že je obsazeno místo služebního orgánu volného služebního místa, postupuje se **standardním režimem zákona**. Z tohoto důvodu se nejedná o státní zaměstnance, kteří by se jimi stali z řad „dosavadních zaměstnanců“, **nevztahují se tak na ně přechodná ustanovení zákona** [např. se nebudou muset podrobit dalšímu výběrovému řízení (a contrario např. § 186 odst. 4 zákona)].

Ve stavu **neobsazení služebního místa služebního orgánu** služebního místa, které má být obsazeno (typicky náměstka ministra vnitra pro státní službu, personálního ředitele sekce státní služby) tak **není možné obsadit volná/uvolněná služební místa** (státní tajemníky, předsedu ČBÚ). Nelze obsadit ani uvolněná místa vedoucích podřízených služebních úřadů, pokud nemají služební orgán (např. Státní oblastní archiv v Zámrsku). Po přechodnou dobu je nezbytné, aby příslušný orgán přijal dočasné opatření, které zajistí kontinuální fungování služebního úřadu (např. ministr vnitra dočasně pověří některého z vedoucích zaměstnanců Státního oblastního archivu v Zámrsku výkonem funkce jeho ředitele).

B. Přijímání (budoucích) státních zaměstnanců:

Do 1. 7. 2015, kdy vstoupí v život první systemizace, **nebudou existovat jiná služební místa než ta, která vznikla ze zákona 6. 11. 2014**. Na jiná služební místa

nebude možné vydat rozhodnutí podle ustanovení § 30 zákona o státní službě o přijetí do služebního poměru, a to právě pro neexistenci služebních míst, na něž by byli státní zaměstnanci ustanoveni. Stanovení služebního místa je přitom jednou z povinných náležitostí rozhodnutí o přijetí do služebního poměru a rozhodnutí o zařazení na služební místo a rozhodnutí o jmenování na služební místo představeného [§ 30 odst. 1 písm. d) a § 30 odst. 2 písm. d) zákona]. Zaměstnanci České republiky a dalších institucí, které jsou služebními úřady, budou v tomto období nadále přijímáni do pracovního poměru podle zákoníku práce. Bude však třeba v maximální možné míře zachovávat základní principy přijetí do služebního poměru, která jsou do značné míry jen konkretizací principů našeho právního řádu (rovný přístup k veřejným funkcím, nediskriminace). Je nanejvýš vhodné, aby ti, kteří jednají za Českou republiku a přijímají dikcí zákona „dosavadní zaměstnanec“, tj. ty, kteří „přejdou“ do režimu státní služby (srov. např. § 188 odst. 1 nebo § 190 odst. 1 zákona), nad rámec povinností, které jim plynou z ustanovení zákoníku práce, respektovali principy státní služby [např. aby volná (budoucí služební) místa byla obsazována pomocí transparentních výběrových řízení].

Rovněž přizpůsobování organizační struktury a systemizace (budoucích služebních) úřadů je kontinuální proces, který bude završen první systemizací od 1. 7. 2015, s možnou definitivní korekcí k 1. 1. 2016. V současné době jsou pracovními skupinami zřízenými při Ministerstvu vnitra na základě harmonogramu schváleného vládou usnesením ze dne 12. listopadu 2014 č. 920 připravovány klíčové prováděcí předpisy pro tuto problematiku. Jedná se kromě výše uvedených prováděcích předpisů (zejména nařízení vlády č. 302/2014 Sb., o katalogu správních činností) o nařízení vlády, kterým se stanoví obory služby, nařízení vlády, kterým se stanoví pravidla pro organizaci služebního úřadu a nařízení vlády, kterým se stanoví případy, ve kterých lze s ohledem na zvláštní povahu služby přijmout osobu do služebního poměru na dobu určitou. Ministerstvo vnitra se pomocí zástupců správních úřadů v pracovních skupinách a adresným oslovováním relevantních vedoucích zaměstnanců (ředitelé kabinetů ministrů, vedoucí personálních útvarů ministerstev) snaží o informovanost o principech, z nichž návrhy prováděcích předpisů vycházejí. Cílem je, aby se služební úřady v rámci obsazování volných a vytváření nových pracovních míst respektováním těchto principů připravovaly na přechod do plného režimu státní služby po 1. 7. 2015 a tento byl doprovázen co možná nejmenšími ořesy ve fungování služebních úřadů.

C. Dosavadní zaměstnanci a státní služba:

V souvislosti s tzv. „překlopením“ dosavadních zaměstnanců do státní služby se objevují názory o faktické účinnosti zákona až v roce 2017. Tyto názory pramení z mylné interpretace opatření, které Česká republika vtělila do zákona za účelem jednorázového zvýšení odborné úrovně státních zaměstnanců, konkrétně představených (budou se muset podrobit výběrovým řízením) a těch ostatních státních zaměstnanců, kteří budou mít k okamžiku „překlopení“ méně než čtyři roky odpovídající praxe⁵ (budou muset složit úřednickou zkoušku). Toto opatření ovšem neznamená, že by uvedení státní zaměstnanci nebyli v režimu státní služby. Znamená to pouze tolik, že pokud ve výběrovém řízení nebo služební zkoušce neuspějí, nebudou moci dále zastávat služební místa, na něž se dostali „překlopením“, tj. na základě právní skutečnosti ze zákona⁶. Zcela marginálním problémem je pak sociální opatření, které zákonodárce přijal pro ty dosavadní zaměstnance (netýká se představených), kteří nemají zájem přejít do režimu státní služby (§ 190 odst. 4). Bude se to týkat mizivého procenta dosavadních „řadových“ zaměstnanců, kteří např. z důvodu věku nebo proto, že nemají zájem působit ve veřejné službě, která s sebou přináší množství omezení, nebudou chtít do státní služby přejít. Bez tohoto ustanovení by bylo nezbytné tuto skupinu dosavadních zaměstnanců propouštět z organizačních důvodů v první polovině roku 2016. Takový přístup by byl sociálně necitlivý a mohl by ve výjimečných případech též ohrozit řádné fungování některých služebních úřadů. Druhým (právním) důvodem uvedeného opatření je výjimečná možnost, aby tyto osoby vykonávaly po omezenou dobu činnosti dle § 5 zákona, i když nebudou státními zaměstnanci.

⁵ Srov. § 191 odst. 1 zákona.

⁶ A to i přesto, že složili služební slib (představení), případně požádali o přijetí na dobu neurčitou (u „řadových“ státních zaměstnanců).